

Willem Jan Otten. *Ons mankeert niets*. Van Oorschot

Ons mankeert niets, de nieuwe roman van Willem Jan Otten, bestaat uit het gekwelde relaas van de huisarts Justus Loef, die uiteenzet hoe zijn wereld 'in duigen' is gevallen. Hij heeft zich teruggetrokken op zijn boot, ver van het dorp waar hij zijn praktijk uitoefent, en probeert daar te achterhalen wat er precies met hem en de zijnen is gebeurd. Zijn relaas is gericht tot een raadselachtige ontvanger, die met 'u' wordt aangesproken. Het meest voor de hand ligt, dat met die 'u' de voorzitter is bedoeld van de medische tuchtraad, waarvoor Justus verwacht binnen niet al te lange tijd te moeten verschijnen.

Maar in Ottens roman is wat het meest voor de hand ligt niet noodzakelijkerwijs dat waar het echt om draait. In de noodkreet waarmee het boek eindigt, wordt van de aangesprokene gezegd: 'U bent dokter'. Dat lijkt het voor de hand liggende te bevestigen, ware het niet dat in Justus' relaas dokters zo vaak met goden worden vergeleken, dat met die 'u' ook wel eens God zelf zou kunnen worden bedoeld. Een god die, naar te verwachten is, het ongenadig zal laten afweten, net als de beide dokters die in de roman de hoofdrol spelen.

De ene is Justus, de andere zijn voorganger dokter Daan, die na de dood van zijn vrouw Evelien zijn praktijk van de hand heeft gedaan. In het dorp, voorzien van de even mooie als suggestieve naam Heimwou, is dokter Daan een welhaast mythische figuur, een god voor zijn patiënten, die hij van wieg tot graf placht bij te staan. Dokter Daan heeft echter zelfmoord gepleegd en dokter Justus is daarvan - vooraf - op de hoogte geweest, zonder de zelfmoord te hebben verhinderd.

De vraag waarmee hij zich in zijn bootje kwelt, luidt: 'Wat doe je als je denkt dat iemand dood wil?' Ook de eed van Hippocrates komt eraan te pas. Maar Justus' gewetensonderzoek blijkt toch wel wat meer te behelzen dan nuttig illustratiemateriaal voor de actuele discussie over medische ethiek. Ottens roman neemt eerder de trekken aan van een heuse tragedie, die zich niet in de eerste plaats laat leiden door de preoccupaties van de actualiteit maar zich bezighoudt met in wezen tijdloze kwesties.

Dat Justus zich wellicht tot God richt en niet tot de anonieme voorzitter van de medische tuchtraad, geeft dat al aan. Uit het verloop van zijn relaas blijkt bovendien, dat hij zich daar niet zal hoeven te verantwoorden voor wat hem het meest dwarszit, maar voor een beoordelingsfout die hij zijdelings heeft gemaakt, in de marge van het echte drama.

Het sleutelwoord van dat drama is, denk ik, 'samenhang'. Deze, ooit door hem in een boek aangestreepte zin spookt Justus door het hoofd: 'We bestaan voor zover we met anderen samenhangen'. Aan onze betrekkingen met anderen ontlene we onze identiteit. Raken die betrekkingen verstoord of verbroken, dan komen we zelf op het spel te staan. Dat is met Justus gebeurd, als gevolg van dokter Daans zelfmoord. Hij is zijn toch al wankele 'centrum' (dat hij in het nu wel zeer symbolische Heimwou meende te hebben gevonden) kwijtgeraakt. En dat heeft hij, weliswaar geholpen door het noodlot, aan zichzelf te wijten.

'Ik bevond mij in een web', zegt hij ergens. Gaandeweg wordt duidelijk door welke spin dat web gesponnen is. Een web waarin ook zijn brave vrouw Hilde en zijn

`onmogelijk' kleine maîtresse Steffie zijn opgenomen, evenals alle andere vrouwen van het dorp die ooit door dokter Daan zijn `aangeraakt' - een term met niet alleen een erotische betekenis. De betoverende, ja goddelijke kwaliteiten van Justus' voorganger hebben de onontbeerlijke, maar ook hachelijke samenhang geschapen; het falen van diezelfde kwaliteiten - zowel bij dokter Daan als bij Justus - heeft de samenhang weer vernietigd.

De meest radicale breuk in elke menselijke samenhang is de dood. Om te kunnen leven moeten we daarom de dood weigeren, die van onszelf evengoed als die van de ander. Justus wordt zich daarvan op zijn boot ten volle bewust, maar voorheen is ook dokter Daan het zich bewust geworden, toen hij de zelfgewilde dood van zijn zwaarmoedige Evelien niet alleen niet had verhinderd, maar vermoedelijk zelfs had mogelijk gemaakt.

`Niemand die van een ander de wens om te sterven heeft aanvaard, kan, als het er op aan komt, zeggen waarom hij zelf zou moeten leven', merkt Justus op tegen Steffie, om achteraf te ontdekken dat hij hiermee ook over zichzelf het vonnis heeft uitgesproken, precies zoals het een tragische held betaamt. Het schuldige tekort waaraan dokter Daan ten onder is gegaan, dreigt nu hem te verpletteren.

Justus waarschuwt zichzelf meer dan eens `geen grote woorden' te gebruiken. In Ottens roman gaat het wel om grote dingen: om schuld, om dood, de dood van een `god' nog wel, om het verlies van zingeving en sociale cohesie, om de identiteitscrisis die daarvan het gevolg kan zijn. Wat dit betreft is *Ons mankeert niets* (een titel die van een wrange ironie getuigt) weer wel actueel te noemen, zij 't op een zeer fundamentele, existentiële manier.

Een schrijver moet heel wat in zijn mars hebben, als hij erin slaagt zo'n complexe en buitengewoon ernstige thematiek schijnbaar moeiteloos onder te brengen in een concreet, lenig, zelfs spannend geschreven verhaal. Zonder een overmaat aan `grote woorden', maar met een grote emotionerende kracht.

(*de Volkskrant*, 25-11-1994)